

СТАН ПОПУЛЯЦІЙ РЕОФІЛЬНИХ ВИДІВ РИБ ВОДОЙМ ПОЛІСЬКОГО ЗАПОВІДНИКА І ЙОГО ОКОЛИЦЬ

Ю. К. КУЦОКОНЬ, Л. І. КОБЗАР¹

Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України
вул. Б. Хмельницького, 15, м. Київ, 01030, Україна,
e-mail: carassius1@ukr.net,

¹Поліський природний заповідник

Описано видовий склад риб водойм Поліського природного заповідника та його околиць. Дослідження були проведені 2011 – 2017 рр. на річках Болотниця, Жолобниця, Уборть і Перга, а також на кількох водоймах додаткової системи. Проаналізовані збори Національного науково-природничого музею НАН України для цього регіону, літературні джерела. Нами виявлено 28 видів міног і риб. Вперше для цих водойм знайдено такі види: пічкур-білопер дніпровський *Romanogobio belingi* (Slattenenko, 1934), мересниця озерна *Rhynchocypris percniurus* (Pallas, 1814), щипавка північна *Sabanejewia baltica* Witkowski, 1994, ротань-головешка *Perccottus glenii* Dzubowski, 1877. До реофільних видів належать 8 видів. Популяції більшості з них є в задовільному стані, про що свідчать відносна чисельність і розмірна структура популяцій (наявність як дрібних молодих особин, так і старших вікових груп). У водоймах Поліського заповідника та його околиць знайдено 6 червонокнижних видів, серед них 4 тяжіють до проточної води. Це мінога українська *Eudontomyzon mariae* (Berg, 1931), минь річковий *Lota lota* (Linnaeus, 1758), ялець звичайний *Leuciscus leuciscus* (Linnaeus, 1758), бистрянкa російська *Alburnoides rossicus* Berg, 1924. Мінога українська і бистрянкa російська є звичайними видами для річок Уборть і Перга, минь річковий трапляється в невеликій кількості в Перзі, Уборті й Болотниці, а ялець звичайний рідко фіксується в Перзі та Уборті. Наявні два види інтродуцентів – карась китайський *Carassius (superspecies auratus)* (Linnaeus, 1758) і ротань-головешка *Perccottus glenii* Dzubowski, 1877, які на даний момент не є чисельними і трапляються точково неподалік місць ймовірного випуску. Основним негативним фактором впливу на екосистеми досліджених водойм є масовий незаконний та нерегульований видобуток бурштину. При його веденні знищується лісовий покрив, змінюється поверхня місцевості. Це не може не вплинути на гідрологічний і гідрохімічний режим річок. Наразі такі розробки наявні в басейні Уборті, Перги та Жолобниці, річок, що особливо цінні для збереження рідкісних видів міног і риб.

Ключові слова: риби, Поліський заповідник, річка Уборть, реофіли

Вступ. Поліський природний заповідник розташований на самій півночі Житомирської області, біля кордону з Білоруссю, в Овруцькому та Олевському адміністративних районах. Заповідник має розширену систему водойм. Це переважного оліготрофні річки й озера, болота. Основними водотоками є річки Болотниця, Жолобниця, Плотниця, які впадають в Уборть, що тече неподалік кордону заповідника. Річка має довжину 262 км, площа водозбірного басейну 3220 км². Уборть впадає у Прип'ять за 280 км вище від її гирла. Басейн Уборті займає північну частину Придніпровської низовини (Центральне Полісся). Оскільки значна частина Дніпровського басейну зазнала трансформацій внаслідок, головним чином, зміни гідрологічного режиму і відповідно зміни видового складу рибного населення, залишається питання – наскільки збережена аборигенна іхтіофауна в його притоках, особливо другого і третього порядку, яких зарегулювання стоку торкнулося менше. У минулому річки заповідника та його

околиць зазнали великого впливу з боку людини, головним чином через проведення меліоративних робіт. Найбільш постраждала р. Жолобниця, у верхній течії якої побудовано Жолобницьку осушувальну систему (здана в експлуатацію у 1969 р.). Це призвело до утворення важкопрохідного мезотрофного болота нижче за течією річки. Річки Болотниця та Уборть також були каналізовані на певних ділянках, на Уборті збудована велика дамба в районі с. Хочине (Кобзар та ін., 2016).

У 2014 р. почався масовий незаконний і нерегульований видобуток бурштину в Олевському районі (басейн Уборті та Перги). При його веденні знищується лісовий покрив, змінюється поверхня місцевості, що також може призвести до подальшого обміління річок. З деяких річок відбувається й безпосередній забір води для копалень.

Метою наших досліджень було визначити склад рибного населення водойм заповідника,

зокрема стан популяцій реофільних видів та визначення факторів, що впливають на ці види.

Об'єкт та методи. Перш за все, були проаналізовані наявні літературні дані. Зокрема, опрацьовано «Каталог колекцій Зоологического музея ННПМ НАН України. Круглоротые и рыбы» (2003), проте навіть в цих музейних колекціях дуже мало даних з Житомирщини, і з району Поліського природного заповідника зокрема. Знайдено інформацію для р. Уборть (Полтавчук, 1976), деякі дані присутні в «Путівнику по Поліському природному заповіднику» (2008) С. М. Жили.

Дослідження проводились у 2011 – 2017 рр. в околицях Поліського природного заповідника на р. Болотниця в межах с. Селезівка, р. Жолобниця в районі мосту насипної дороги, оз. Грибове, р. Уборть в межах с. Майдан Копищанський, копанка біля контори Копищанського лісництва, р. Перга в сс. Рудня Перганська і Перга (рис.1). Після вимірювання довжини, за окремими винятками, всі риби були випущені назад до водойм.

Систематичне положення, латинські й українські назви риб подані за роботою Ю. К. Куцоконь і Ю. В. Квача (2012).

Результати та їх обговорення. Рибне населення в даному регіоні найкраще досліджувалось для річки Уборть. В 1970-1971 рр. на Уборті в селах Підлуби, Зубковичі, Хмелівка, Хочине, Купище, місті Олевськ проводили дослідження співробітники Зоологічного музею, м. Київ (Полтавчук, 1976). В іхтіологічних колекціях згаданого музею (сьогодні це ННПМ НАН України) також є пізніші збори з регіону, зокрема мінога українська знайдена в річках Уборть і Перга в межах с. Перга (1979 р.), минь річковий в р. Перга в межах с. Перга (1979 р.). Є перелік риб із зазначенням їхньої відносної чисельності у «Путівнику по Поліському природному заповіднику» (2008) С.М. Жили (табл. 1).

За нашими дослідженнями виявлено 28 видів міног і променеперих риб. Крім згаданих раніше, знайдено такі види: пічкур-білопер дніпровський *Romanogobio belingi* (Slastenenko, 1934), мересниця озерна *Rhynchocypris percunurus* (Pallas, 1814), щипавка північна *Sabanejewia baltica* Witkowski, 1994, ротань-головешка *Perccottus glenii* Dybowski, 1877 (Куцоконь, 2012, 2014). Не знайдено лише коропа звичайного, вказаного Жилою (2008) як рідкісного виду. За фауністичними комплексами переважають представники бореально-рівнинного комплексу (12 видів), також представлений бореально-передгірський (2 види), понто-каспійський

прісноводний (8 видів) і третинно-рівнинний (4 види), арктично-прісноводний (1 вид), китайський рівнинний (1 вид). Це майже типова картина розподілу, історично складеного, проте наявний ротань-головешка, представник китайського рівнинного комплексу і цей вид є чужорідним.

Згідно відношення до біотопу найбільше в Поліському заповіднику і його околицях придонних видів риб (16 видів), менше, тих, які живуть у заростях (5 видів), пелагічних (2 види) і донно-пелагічних (5 видів).

За перевагами щодо течії потрібно відмітити наявність 8 видів реофілів, 11 загально-прісноводних, 9 видів лімнофілів. До реофілів належать: а саме: мінога українська *Eudontomyzon mariae* (Berg, 1931); ялець звичайний *Leuciscus leuciscus* (Linnaeus, 1758); головень європейський *Squalius cephalus* (Linnaeus, 1758); бистрянка російська *Alburnoides rossicus* Berg, 1924; пічкур-білопер дніпровський *Romanogobio belingi* (Slastenenko, 1934); пічкур звичайний *Gobio gobio* (Linnaeus, 1758); щипавка північна *Sabanejewia baltica* Witkowski, 1994; слиж європейський *Barbatula barbatula* (Linnaeus, 1758). Знайдено також 3 загально-прісноводних види, які потребують багатої киснем води і тому тяжіють до ділянок з відчутною течією: щипавка звичайна *Cobitis taenia* Linnaeus, 1758 (s.l.); минь річковий *Lota lota* (Linnaeus, 1758); верховодка звичайна *Alburnus alburnus* (Linnaeus, 1758).

Щодо вимог до кисню більшість видів мають середні вимоги (13 видів), 3 види – високі, 6 – низькі, 5 – дуже низькі. Більшість видів належать до групи бентофагів за живленням (19 видів), інші належать до таких груп: зоопланктофаги (2 види), хижак (5 видів), фітопланктофаги (2 види), 1 вид – всеїдні. За відношенням до екологічних груп за характером і строками нересту знайдені види належать до двох груп: одноразово весняно-нерестуючі (4 види), одноразово весняно-літньонерестуючі (4 види), порційно весняно-літньонерестуючі (18 видів), порційно зимовонерестуючі (1 вид). 18 видів є фітофілами, тобто надають перевагу рослинному субстрату при нересті, інші належать до груп: літофітів (3 види), псамофіли (5 видів), остракофіли (1 вид), індивідуальні (1 вид).

Реофільні види риб, зокрема пічкур звичайний, бистрянку російську, головень європейський, склали значну частку серед всіх досліджених особин, а в деякі роки навіть домінували, особливо це стосується пічкура звичайного.

Таблиця 1.
Видовий склад міног і риб водойм Поліського
заповідника та його околиць

Table 1.
Fishes and lampreys of waterbodies of Polissky
Nature Reserve and surroundings

Вид	Полтавчу к, 1976	Каталог, 2003	Жила, 2008	Наші дані, 2011 – 2017
<i>Eudontomyzon mariae</i> (Berg) – мінога українська		+	Зв	+
<i>Leuciscus leuciscus</i> (L.) – ялець звичайний	+			+
<i>Leuciscus idus</i> (L.) – в'язь	+		Нч	+
<i>Squalius cephalus</i> (L.) – головень європейський	+		Рд	+
<i>Rutilus rutilus</i> (L.) – плітка звичайна	+		Бг	+
<i>Scardinius erythrophthalmus</i> (L.) – краснопірка звичайна	+		Нч	+
<i>Alburnoides rossicus</i> Berg – бистрянка російська	+			+
<i>Alburnus alburnus</i> (L.) – верховодка звичайна	+		Зв	+
<i>Leucaspis delineatus</i> (Heck.) – вівсянка	+			+
<i>Rhynchocypris percniurus</i> (Pall.) – мересниця озерна				+
<i>Blicca bjoerkna</i> (L.) – плоскирка	+			+
<i>Abramis brama</i> (L.) – лящ звичайний	+		Рд	+
<i>Rhodeus amarus</i> (Bloch) – гірчак європейський	+			+
<i>Gobio gobio</i> (L.) – пічкур звичайний	+		Нч	+
<i>Romanogobio belingi</i> (Slast.) – пічкур-білопер дніпровський				+
<i>Carassius carassius</i> (L.) – карась звичайний	+		Бг	+
<i>Carassius (superspecies auratus)</i> (L.) – карась сріблястий			Зв	+
<i>Cyprinus carpio</i> L. – короп звичайний			Рд	
<i>Tinca tinca</i> (L.) – лин	+		Зв	+
<i>Cobitis taenia</i> (s.l.) L. – щипавка звичайна	+		Зв	+
<i>Sabanejewia baltica</i> Witk. – щипавка північна				+
<i>Misgurnus fossilis</i> (L.) – в'юн звичайний	+		Бг	+
<i>Barbatula barbatula</i> (L.) – слиж європейський	+		Рд	+
<i>Silurus glanis</i> L. – сом європейський			Нч	+
<i>Esox lucius</i> L. – щука звичайна	+		Бг	+
<i>Lota lota</i> (L.) – минь річковий	+	+	Нч	+
<i>Perca fluviatilis</i> L. – окунь звичайний	+		Бг	+
<i>Gymnocephalus cernuus</i> (L.) – йорж звичайний	+		Нч	+
<i>Perccottus glenii</i> Dyb. – ротань-головешка				+
Всього	21	2	20	28

Примітка: показана наявність (+) виду; Жила (2008) вказує відносну чисельність: Бг – багаточисельний, Зв – звичайний, Нч – нечисельний, Рд – рідкісний

Лише пічкур звичайний масово представлений в трьох річках, бистрянки і головень характерні для Уборти та Перги, щипавка звичайна і слиж європейський – для Болотниці, рідше для Уборти й Перги.

Пічкур звичайний надає перевагу русловим ділянкам, з добре вираженою течією, хоча тримається також і серед рослинності. Відмічена велика кількість молоді на піщаних і піщано-мулистих мілководдях. У змішаних зграйках з пічкуром звичайним тримається також пічкур-білопер дніпровський, хоча в значно менших кількостях. Він був виявлений нами вперше для водойм Поліського заповідника і басейну Уборти взагалі. Живе в річках Болотниця (звичайний вид) і Перга (рідкісний), надає перевагу ділянкам з

відчутною течією, проте нерідко тримається й серед водної рослинності.

Станом на серпень в Уборті переважали молоді особини серед досліджених пічкурів звичайних (рис. 1, А). Загалом в усіх трьох річках спостерігається широкий спектр розмірів пічкура звичайного, що є ознакою задовільного стану популяції.

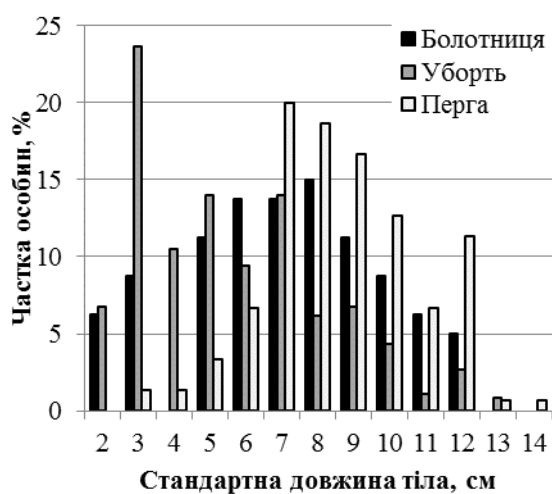
Плітка звичайна належить до загальнопрісноводних риб, але в умовах досліджених річок цей вид переважно тримається річкових ділянок з відчутною течією, відрізняється також забарвленням риб, яке є доволі яскравим, що теж більше характерно для реофільної форми. Тут плітка досягає найбільших довжин тіла 22 см (рис. 1, Б).

Одним зі звичайних або навіть багаточисельних реофільних видів є головень європейський. Він живе у рр. Уборть та Перга на ділянках з піщано-мулистим дном і виростає до середніх розмірів навіть в умовах Полісся (рис. 1, Г).

У водоймах Поліського заповідника та його околиць знайдено 6 червонокнижних видів, серед них 4 тяжіють до проточної води. Це мінога українська, минь річковий, ялець звичайний, бистрянга російська. З них мінога українська й бистрянга російська звичайні для річок Уборть і Перга. Мінога у наших дослідженнях представлена переважно піскорийкою і трапляється на піщано-мулистому субстраті. У вересні 2016 р. в Уборті були зареєстровані дорослі особини міног, які мали очі. Бистрянга російська тримається ділянок з кам'янисто-піщаним дном. Досліджені особини

міног і бистрянок (рис. 1, В) були представлені широким розмірним спектром, що свідчить про стабільний стан популяцій цих зникаючих видів. Минь річковий виявлений у річках Болотниця, Уборть та Перга. Він реєструється нами щороку, що свідчить про стабільний стан популяції, але цей вид є нечисельним. Ялець звичайний за 6 років досліджень був знайдений лише двічі у річках Уборть та Перга.

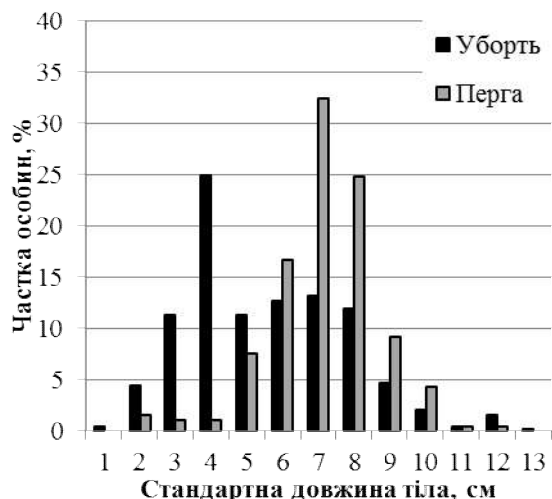
Ряд видів занесені до Додатку 3 Бернської конвенції, а саме: мінога українська, вівсянка, гірчак європейський, щипавка звичайна, щипавка північна, в'юн звичайний і сом звичайний (Годлевська та ін., 2010). Загалом, у всіх видів показники довжини тіла були дещо нижчими для популяцій (рис. 2), ніж в інших місцях басейну Дніпра (Мовчан, Смірнов, 1981, 1983).



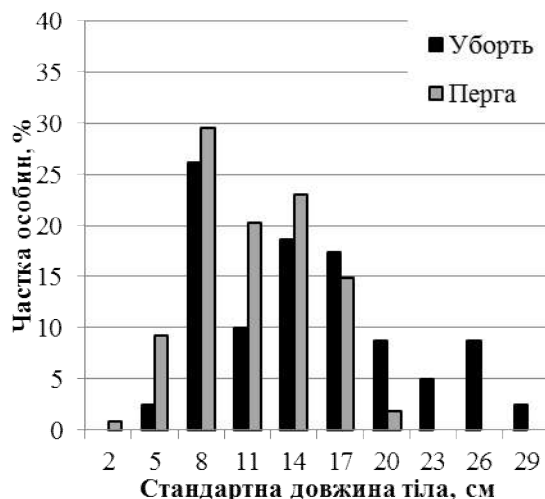
А



Б



В



Г

Рис. 1. Розмірна структура популяцій пічура звичайного (А), плітки звичайної (Б), бистрянки російської (В) та головня європейського (Г) у річках Поліського природного заповідника

Fig. 1. Dimensional structure of the populations of the G.gobio (A), R.rutilus (B), Alburnoides rossicus (B) and the Squalius cephalus (D) in the rivers of the Polissky Nature Reserve

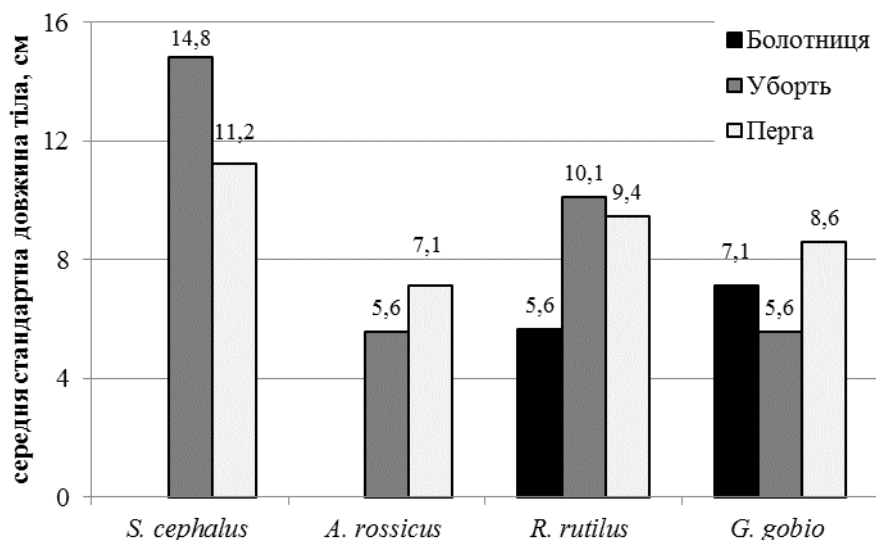


Рис. 2. Середня стандартна довжина тіла риб різних видів у річках Поліського природного заповідника

Fig. 2. Average standard length of the body of fish of different species in the rivers of the Polissky Nature Reserve

Це може бути пов'язане з кращою кормовою базою річок (Ірпінь, Дніпро, Рось тощо), риби з яких були досліджені при написанні відповідних випусків «Фауни України». Окрім цього, для північних водойм характерні більш пізні строки нересту риби, оскільки вода повільніше прогрівається. Можливо також, що річки, які живляться стоком боліт, прогріваються пізніше.

Однак, виходячи з розмірів тіла, більшість реофільних видів, зокрема червонокнижні, були представлені як молоддю, так і дорослими особинами, що свідчить про стабільний стан їхніх популяцій.

До чужорідних видів риб серед знайдених належать карась сріблястий і ротань-головешка. Обидва види, скоріше за все, вселені до водойм заповідника та його околиць при зарибленні ставків, як безпосередньо в межах досліджених акваторій, так і в їхніх басейнах. Так чи інакше, карась сріблястий рідкісний у річках Болотниці, Уборті та Перзі, однак був присутній також у ставку поблизу контори Копищанського лісництва, де до цього спостерігався карась звичайний. Тому є підозра, що карась сріблястий витіснив звичайного в цій водоймі. Можливо, саме цим карасем зарибляли невеликий ставок поблизу Перганського лісництва, принаймні такий висновок можна зробити з усних повідомлень працівників. Відсутній у даних Полтавчука (1976), Жилою зазначається як нечисельний для заповідника (2008).

Щодо ротаня-головешки, то він вперше зареєстрований нами вперше 2014 року, при чому в дослідженнях 2012 року тут же виявлений не був (Kutsokon, 2017). На щастя, поки що рідкісний вид. Виявлений у річці Перга, неподалік нещодавно Біологічні системи. Т. 9. Вип. 2. 2017

зарибленого (ймовірно карасем сріблястим) ставка поблизу Перганського лісництва. Однак, у 2016 році знайдений на цьому ж місці повторно, з більшою кількістю особин різних розмірів, що може свідчити про негативну тенденцію його розповсюдження в Перзі, а потім і в Уборті.

Висновки. Для багатьох водойм Дніпра деякі реофільні види є зниклими через ряд інших факторів антропогенного впливу (гідробудівництва, зарегулювання стоку тощо), тому Поліський заповідник, незважаючи на радіаційне забруднення, є їх резерватом. У риб водойм заповідника і околиць за 4 роки моніторингу нами не спостерігалось фенодевіантів у зовнішній і внутрішній будові. Розмірно-вікова структура масових видів свідчить про достатні умови для нересту. Разом з тим, викликає занепокоєння масовий незаконний та нерегульований вилов бурштину. При його веденні знищується лісовий покрив, змінюється поверхня місцевості. Це не може не вплинути на гідрологічний і гідрохімічний режим річок. Наразі такі розробки наявні в басейні Уборті, Перги та Жолобниці, річок, що особливо цінні для збереження рідкісних видів міног і риб (Кобзар та ін., 2016). Якщо вилов бурштину не буде врегульовано, і його ведення буде масовим і нищівним для природи, наслідки впливу на рибне населення очікуються катастрофічні. Також викликає занепокоєння поширення інтродуцентів, зокрема ротаня-головешки. Виникає необхідність, з одного боку, жорсткішого контролю за посадковим матеріалом рибоводних ставків, з іншого – проведення просвітницької роботи стосовно небезпеки видів-вселенців серед місцевого населення.

Робота виконана за фінансової підтримки Міністерства освіти і науки України в рамках договору № М/168-2017.

Список літератури

1. Гідробіологія і гідрохімія річок Правобережного Придніпров'я / В.В.Поліщук, В.С. Травянюк, Г.Д. Коненко, І.Г. Гарасевич. – К.: Наукова думка, 1978. – 271 с.
2. Годлевська О., Парнікоза І., Різун В., Фесенко Г., Куцоконь Ю., Загороднюк І., Шевченко М., Іноземцева Д. Фауна України: охоронні категорії. Довідник. Ред. Годлевська О., Фесенко Г. – К., 2010. – 80 с.
3. Жила С.М. Путівник по Поліському природному заповіднику. – Новоград-Волинський, 2008. 384 с.
4. Каталог коллекций Зоологического музея ННПМ НАН Украины. Круглоротые и рыбы / Ю.В. Мовчан, Л.Г. Манило, А.И. Смирнов, А.Я. Щербуха. – К.: Зоомузей ННПМ НАН Украины, 2003. – 241 с.
5. Кобзар Л.І., Куцоконь Ю.К., Бумар Г.Й. Екологічні проблеми водойм Поліського природного заповідника // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (20-22 квітня 2016 року) – Ніжин, 2016. – С. 32–36.
6. Куцоконь Ю.К. Знахідка щипавки північної (*Sabanejewia baltica* Witkowski 1994) у річці Уборть // Біологічні студії. – 2014. – Т. 8, № 1. – С. 255 – 258.
7. Куцоконь Ю.К. Міноги і променепері риби Поліського природного заповідника та його околиць // Заповідна справа в Україні. – 2012. – Т. 18, вип. 1 – 2. – С. 77–81.
8. Куцоконь Ю. К., Квач Ю. В. Українські назви міног і риб фауни України для наукового вжитку // Біологічні студії. – 2012. – Т. 6, № 2. – С. 199–220.
9. Полтавчук М. А. Рыбы малых рек Правобережного Полесья СССР. Сообщение 2. Видовой состав правобережных притоков среднего течения Припяти // Вестник зоологии. – 1976. – №1. – С. 38–44.
10. Фауна України: В 40 т. / АН УРСР Ін-т зоології ім. І.І. Шмальгаузена. – К.: Наукова думка, 1981. – Т. 8: Риби. Вип. 2: Коропові. Ч.1 / Ю.В. Мовчан, А.І. Смірнов. – 425 с.
11. Фауна України: В 40 т. / АН УРСР Ін-т зоології ім. І.І. Шмальгаузена. – К.: Наукова думка, 1983. – Т. 8: Риби. Вип. 2: Коропові. Ч.2 / Ю.В. Мовчан, А.І. Смірнов. – 360 с.
12. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. Акімова І. А. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
13. Kutsokon I. The Chinese sleeper (*Perccottus glenii* Dybowski, 1877) in Ukraine: new data on distribution // Journal of Applied Ichthyology. – 2017. – 33. – P. 1100-1107. doi: 10.1111/jai.13454

References

1. Hydrobiology and hydrochemistry of the rivers of the right bank of Dnipro river / Polischuk V.V., Travianko V.S., Konenko H.D., Harasevich I.H. - Kyiv: Naukova dumka, 1978. – 271 p. (In Ukrainian).
2. Godlevska O., Parnikoza I., Rizun V., Fesenko H., Kutsokon Yu., Zagorodniuk I., Shevchenko M., Inozemtseva D. Fauna of Ukraine: conservation categories. Reference book. (eds.: Godlevska L., Fesenko H.) – Kyiv, 2010. — 80 p. (In Ukrainian).
3. Zhyla S.M. Guide to Polissky Nature Reserve. – Novograd-Volynsky, 2008. – 384 p. (In Ukrainian).
4. Movchan Yu.V., Manilo L.G., Smirnov A.I., Shcherbukha A.Ya. The catalogue of collections of the Zoological Museum NMNH, NAS of Ukraine. Cyclostomata and fishes Kyiv: NMNH, 2003. – 241 p. (In Russian).
5. Kobzar L.I., Kutsokon Yu.K., Bumar H.Y. Ecological problems of the waterbodies of the Polissky nature reserve // Materials of the International Scientific and Practical Conference (April 20-22, 2016) – Nizhyn, 2016. – P. 32–36. (In Ukrainian).
6. Kutsokon Y.K. Northern golden loach (*Sabanejewia baltica* Witkowski, 1994) in the Ubort River // Studia Biologica, 2014. – Vol. 8, № 1. – P. 255 – 258. (In Ukrainian).
7. Kutsokon Y.K. Lampreys and Actinopterygii of the Polesie Nature Reserve and its surroundings // Reserved work in Ukraine. – 2012. – 18 (1–2). – P. 77–81. (In Ukrainian).
8. Kutsokon Y., Kvach Y. Ukrainian names of the lampreys and fishes of the fauna of Ukraine // Studia Biologica, 2012. – Vol. 6, № 2. – P. 199 – 220. (In Ukrainian).
9. Poltavchuk M.A. Fishes of the small rivers of Right-bank Polesie of Ukraine. Report 2. Species composition of right-bank tributaries of the middle reaches of Pripyat // Vestnik Zoologii. – 1976. – №1. – P. 38 – 44. (In Russian).
10. Fauna of Ukraine: In 40 vol. / Academy of Sciences of the USSR Schmalhausen Institute of Zoology. Kyiv: Naukova dumka, 1981. – Vol. 8: Fish. Part 2: Cyprinidae. 1 / Movchan Yu.V., Smirnov A.I. 425 p. (In Ukrainian).
11. Fauna of Ukraine: In 40 vol. / Academy of Sciences of the USSR Schmalhausen Institute of Zoology. Kyiv: Naukova dumka, 1983. – Vol. 8: Fish. Part 2: Cyprinidae. 2 / Movchan Yu.V., Smirnov A.I. 360 p. (In Ukrainian).
12. Red Book of Ukraine. Animals / Akimov I.A. (ed.). – Kyiv: Globalconsulting, 2009. – 600 p. (In Ukrainian).
13. Kutsokon I. The Chinese sleeper (*Perccottus glenii* Dybowski, 1877) in Ukraine: new data on distribution // Journal of Applied Ichthyology. – 2017. – 33. – P. 1100-1107. doi: 10.1111/jai.13454

THE CURRENT STATUS OF POPULATIONS OF REOPHILIC FISH SPECIES IN WATERBODIES OF POLISSKY NATURAL RESERVE AND SURROUNDINGS

Y. Kutsokon, L. Kobzar

The species composition of the fishes of the waterbodies of the Polissky Nature Reserve and its surrounded is described. The research was conducted in 2011-2017 on the rivers Bolotnytsia, Zholobnytsia, Ubort and Perha, as well as in several waterbodies of the basin system. The collection of the National Science and Natural Sciences Museum of the National Academy of Sciences of Ukraine for this region, literary data has been analyzed. We found 28 species of lampreys and fish. For the first time, the following species have been found for these region: Romanogobio belingi (Slastenenko, 1934), Rhynchocypris percunurus (Pallas, 1814), Sabanejewia baltica Witkowski, 1994, Perccottus glenii Dybowski, 1877. To the reophylic species belong to 8 species. The populations of most of them are in satisfactory condition, as evidenced by the quantity and size structure of populations (the presence of both small young individuals and older age groups). In the studied waterbodies six red-book species have been found, among them 4 are attracted to running water. This is Eudontomyzon mariae (Berg, 1931), Lota lota (Linnaeus, 1758), Leuciscus leuciscus (Linnaeus, 1758), Alburnoides rossicus Berg, 1924. The Eudontomyzon mariae and Alburnoides rossicus are the common species for the rivers Ubort and Perha, the Lota lota occurs in small quantities in Perha, Ubort and Bolotnytsia, and the Leuciscus leuciscus is seldom recorded in Perha and Ubort. There are two species of alien fish - Carassius (superspecies auratus) (Linnaeus, 1758) and Perccottus glenii Dybowski, 1877, which at the moment are not numerical and occur near the places of probable release. The main negative factor influencing the ecosystem of investigated waters is the mass illegal and unregulated mining of amber. When it is conducted, the forest cover is destroyed, the surface of the area changes. It can not but affects the hydro-logical and hydrochemical regime of the rivers. Currently, such developments are available in the Ubort, Perha and Zholobnytsia basins, rivers that are especially valuable for the conservation of rare fish species.

Key words: fish, Polissky Nature Reserve, river Ubort, reophylic species

Отримано редколегією 15.11.2017